
Ondertussen op het Binnenhof

Democratie en technologisering Overvloed schaadt! Parlementariër in het digitale tijdperk

door Tobias van Gent

Bijna vijftig jaar geleden, op 15 november 1971, lanceerde het Amerikaanse computerbedrijf *Intel* de allereerste, commercieel verkrijgbare microprocessor ter wereld. De introductie van de *Intel 4004* wordt beschouwd als het startsein voor de digitale revolutie. Sindsdien heeft het gebruik van de microprocessoren een grote vlucht genomen en is de technologische vooruitgang in een hoog tempo doorgegaan. Microprocessoren worden steeds goedkoper, sneller en krijgen meer opslagcapaciteit. Zij zijn als het ware de ‘verborgen intelligentie’ of het ‘brein’ van talloze apparaten die de moderne mens

dagelijks gebruikt, zoals auto’s, camera’s, computers, tv’s, telefoons en koelkasten.

De gevolgen van deze technologische vernieuwingen zijn zo ingrijpend dat historici al spreken over de ‘derde industriële revolutie’. De eerste revolutie, die zich aan het begin van de negentiende eeuw voltrok, werd veroorzaakt door de invoering van de stoommachine (ijzer en steenkool). Massaproductie in fabrieken en een mobiliteitsgroei door stoomschepen en spoorwegen waren hiervan het directe gevolg. Aan het eind van de negentiende eeuw leidde de uitvinding van de verbrandingsmotor

---

(staal en olie) en de grote vooruitgang in de chemie en het gebruik van elektriciteit tot de tweede industriële revolutie. Wereldwijd opererende multinationals, warenhuizen, de auto, het vliegtuig en tal van andere innovaties en voorzieningen zouden het dagelijkse leven ingrijpend veranderen.

De huidige derde industriële revolutie heeft in het bijzonder veel invloed op de ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologie (ICT). De grote toename van het gebruik van computers, smartphones, telecommunicatie met netwerkensystemen, databases en websites hebben een informatiemaatschappij gecreëerd. Niet langer staat hierin de productie van goederen centraal, maar de verwerving en distributie van informatie en diensten. De invloed van ICT op vrijwel alle facetten in de samenleving is dan ook amper te overschatten. Niet voor niets wordt wel gesteld dat een mens

in de Middeleeuwen in zijn hele leven over net zoveel informatie de beschikking kreeg als wij anno 2018 in een dag te verwerken hebben.

Ook de leden van de Staten-Generaal ondervinden in hun dagelijkse werkzaamheden de gevolgen van deze digitale revolutie. Het oude, wat romantische beeld van heren met sigaren die in bedaagd gangetje grote pakken papieren doornemen en bespreken is voorgoed verleden tijd. De volksvertegenwoordiger van vandaag wordt geconfronteerd met een stroom aan informatie die dag en nacht doorgaat. Waar vroeger ambtelijke stukken gekopieerd moesten worden, waardoor er sprake was van een zekere selectie, volstaat nu een simpele druk op de knop. ‘Papierloos vergaderen’ wordt dit ook wel eufemistisch genoemd, alsof het vooral om een milieumaatregel gaat. ‘*Mail-loos* of *tablet-loos* vergaderen’ is er in ieder geval

---

niet meer bij. Ditzelfde ‘gemak’ geldt voor bezorgde of verontwaardigde burgers. Niet langer moeten die eerst een hele brief schrijven en ook nog posten, maar tegenwoordig kan men laagdrempelig per mail zijn of haar grieven, aanbevelingen of vragen aan een politicus kwijt.

“... Het ligt niet in de aard of beroepseer van de volksvertegenwoordiger om zaken af te houden en deze wordt dan ook overspoeld met informatie ...”

Een volksvertegenwoordiger is dus sneller en eenvoudiger benaderbaar dan vroeger en omdat het niet in zijn of haar aard of beroepseer ligt om dergelijke zaken af te houden wordt deze dan ook overspoeld met informatie. Dat wij als volksvertegenwoordigers beschikken over voldoende kennis is essentieel voor het uitoefenen van onze taak, maar overvloed kan ook schaden. Laten we zeggen dat een parlementariër per dag gemiddeld veertig tot vijftig mails krijgt, waarvan de helft met bijgeleverde documenten en daarnaast ook nog een grote hoeveelheid apps. Uiteraard wordt er van de parlementariër verwacht dat deze al even snel per mail of app onmiddellijk antwoord.

Niet alleen het ontvangen, maar ook het zenden door politici heeft hierdoor een grote vlucht genomen. Met behulp van *social media* kan hij of zij een permanente campagne voeren waarbij veel mensen worden bereikt. Kamerleden die niet twitteren of facebooken worden daarom als buiten-

gewoon ouderwets gezien. Dat de politici veel gemakkelijker met behulp van sociale media direct contact met hun kiezers kunnen onderhouden heeft echter ook veel gevolgen voor de traditionele media. Door deze nieuwe concurrentie verliezen zij hun bevoorrechte positie als poortwachter voor de politiek naar het grote publiek. Veelzeggend is het optreden van Geert Wilders die de journalistiek negeert en zich in *cyberspace* rechtsreeks tot zijn achterban richt.

De belangrijke functie van media in de democratie als onafhankelijke waarnemer en commentator komt mede hierdoor steeds meer onder druk te staan. Nieuws wordt ook op internet altijd eerder gepubliceerd dan in een krant of tijdschrift en dit voedt ook de misvatting dat informatie ‘gratis’ is. Vooral jongeren keren zich dan ook steeds meer van de traditionele media af. Het publiek heeft weliswaar sneller en gemakkelijker toegang tot digitaal nieuws, de kwaliteitscontrole hierop is gebrekkig, evenals de diepgang en nuance. Niet zelden worden op sociale media ten behoeve van politieke doeleinden nepnieuws of desinformatie verspreid. Dit ondermijnt het vertrouwen in de democratie en de politici. Daarnaast worden objectieve feiten of afwijkende meningen simpel genegeerd als ze niet in de politieke boodschap passen. Ook parlementariërs bedienen zich van deze zogenaamde *post-truth* of *fact free politics*, waarbij voornamelijk wordt ingespeeld op de emoties van de publieke opinie. Wat al dan niet de waarheid is, is daarbij van secundair belang.

Dit is natuurlijk ook een manier om met de omvangrijke informatiestroom om te gaan.

Nu wij in het midden van deze digitale revolutie leven, is het moeilijk om de gevolgen hiervan goed te overzien. Lees dit commentaar vooral niet als een pleidooi om terug te willen keren naar het verleden. Liberalen zijn van nature optimistisch en geloven in vooruitgang. De technologische vernieuwingen zijn ook niet te stoppen – maar het is wel verstandig om erover na te denken hoe er als volksvertegenwoordiger mee om te gaan. Dat wij door onze nieuwe rol als digitale ontvanger en verzender onze werkwijze moeten aanpassen lijkt mij onvermijdelijk, willen we niet bedolven raken onder de informatielawine.

Dr. T. van Gent is Tweede Kamerlid voor de VVD en woordvoerder constitutionele zaken.

